

DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2023.51.287988>

УДК 342.9:351.74

В. В. Пилип, канд. юрид. наук
Ужгородський національний університет
Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права
пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна
e-mail: victoria.pylyp@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6483-0749>

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ

В умовах воєнного стану набула вагомого значення діяльність інститутів громадянського суспільства, зокрема, в аспекті реалізації ними окремих функцій держави. Проактивні громадяни використовують усі допустимі законом засоби задля відновлення порушеного безпекового середовища та відсічі збройної агресії країни-агресора. Вагому роль на сьогоднішній день інститути громадянського суспільства відіграють і в реалізації правоохоронної функції держави, що, перш за все, полягає в охороні, захисті та відновленні порушених прав і свобод, а також законних інтересів людини та громадянина. Це актуалізувало обрання мети статті та вирішення такої наукової проблеми як визначення ролі формалізованих структур громадянського суспільства у реалізації правоохоронної функції держави за сучасних умов, визначення форм і методів, що застосовуються ними.

За результатами дослідження визначено, що сектор оборони та безпеки уособлений цілим комплексом органів, на який з-поміж іншого покладається і реалізація правоохоронної функції. Наголошено, що неабияку роль у реалізації правоохоронної функції держави відіграють також і інститути громадянського суспільства. Активна консолідація зусиль інститутів держави, зокрема, сектору безпеки та оборони і громадянського суспільства зумовлена повномасштабним вторгненням країни-агресора. Визначено, що задля утвердження та захисту прав і свобод людини та громадянина досить часто згадані суб'єкти вступають у правові форми взаємодії, що зумовлюють настання юридичних наслідків. Не менш поширеними до застосування є неправові форми взаємодії сектору безпеки та оборони і інститутів громадянського суспільства. Визначено, що під неправовими формами взаємодії слід розуміти діяльність, що пов'язана та спрямована на забезпечення матеріально-технічних і соціальних потреб сектору безпеки та оборони та яка не тягне за собою настання юридично значимих наслідків.

Ключові слова: громадянське суспільство, сектор безпеки та оборони, правоохоронна функція, форма, взаємодія, правоохоронний орган.

Постановка проблеми. Загальновизнаною є теза про те, що у демократичній та правовій державі вагома роль як у забезпеченні життєдіяльності суспільства, так і в управлінні державними справами відводиться громадянському суспільству, структурами якого є формалізовані та неформалізовані утворення. Членами таких структур, як правило, є соціально активні громадяни, наділені високими рівнями правової культури та правової свідомості, які усвідомлюють, що вони,

їхня громадянська позиція безпосередньо визначають той шлях державного розвитку, який оберє для себе держава та який обумовлює її майбутнє.

Протягом останніх десятиліть Український народ, який здійснює свою владу через державні органи й органи місцевого самоврядування, закріплює такий курс державного розвитку, відповідно до якого пріоритетним завданням є сприяння розвитку громадянського суспільства. Особливої актуальності ці завдання набули після закріплення на конституційному рівні європейського та євроатлантичного курсу України, а також в умовах повномасштабного вторгнення країни-агресора на суверенну територію нашої держави. З тих пір Український народ опинився в умовах, за яких кожна особа, усвідомлюючи необхідність протистояння супротивнику, зобов'язана скеровувати свої зусилля на захист національних інтересів, відновлення безпекового середовища, сприяння державному розвитку, взяття участі в управлінні державними справами та в життєдіяльності суспільства тощо.

Окреслені події закономірно обумовили той факт, що наразі суттєвого розширення набули напрями діяльності інститутів громадянського суспільства. Деякі форми реалізації покладених на них функцій, набули нового вияву, реалізуються шляхом застосування оновлених методів. Більш активно розпочали вступати у взаємодію інститути громадянського суспільства з іншими суб'єктами, зокрема й органами державної влади. Непоодинокими є випадки, коли фактично окремі організації, серед яких громадські об'єднання, волонтерські організації, фактично реалізують функції держави. Однією з функцій, до реалізації якої активно залучаються інститути громадянського суспільства є правоохоронна функція. Причому участь у її виконанні беруть не тільки правозахисні організації, але й інші – діяльність яких безпосередньо не була спрямована у цьому напрямі до теперішнього часу.

Вже відносно давно в юридичній літературі висловлюється позиція, відповідно до якої задля реалізації окресленої функції, окрім правоохоронних органів, досить активно залучаються також і недержавні суб'єкти. Діяльність інститутів громадянського суспільства у цьому напрямі вчені називають «недержавною правоохоронною діяльністю», яку розуміють як «спеціалізовану діяльність інститутів громадянського суспільства із розшуку осіб, що переховуються від правосуддя, розкриття правопорушень, охорони фізичних та юридичних осіб, їх майна, громадського порядку від протиправних посягань шляхом застосування примусових заходів відповідно до встановленої законом процедури» [1, с. 70].

Неодноразово вітчизняними і зарубіжними вченими здійснювалися спроби визначити роль інститутів громадянського суспільства у реалізації правоохоронної функції держави. Певне висвітлення знаходили також правові засади діяльності державних органів у цьому напрямі, форми і методи реалізації правоохоронної функції тощо. Однак, на нашу думку, ця проблематика у черговий раз засвідчує свою актуальність, що також зумовлено і численними змінами, яких зазнала законодавча система України, зокрема в аспекті правової регламентації порядку професійної діяльності державних структур, уповноважених на виконання правоохоронної функції. Це твердження є небезпідставним, адже за сучасних умов сумісна діяльність останніх – взаємодія, зазнала багатьох змін, зумовлених упровадженням законодавчих новел до правової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З певною періодичністю вчені здійснюють спроби визначити роль інституцій громадянського суспільства у реалізації правоохоронної функції держави. Досить вагомими є напрацювання у цьому контексті О. І. Безпалової, яка визначила, що «у рамках реалізації правоохоронної функції держави інституції громадянського суспільства мають право здійснювати цілеспрямований громадський вплив на прийняття рішень суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави (як державними, так і недержавними), запроваджувати в межах, визначених на законодавчому рівні, відповідні механізми контролю за діяльністю зазначених суб'єктів» [2, с. 396]. Це дійсно так, адже такі повноваження закріплюються за громадськістю багатьма актами чинного законодавства. Так, наприклад, досить широкими повноваженнями наділені громадські об'єднання щодо здійснення громадського контролю за діяльністю поліції [3], у сферах запобігання та протидії домашньому насильству [4], щодо запобігання корупції [5], боротьбі з тероризмом [6], протидії торгівлі людьми [7] тощо. Безумовно вплив інститутів громадянського суспільства, що набуває здебільшого форм контролю є вагомим, у тому числі і під час воєнного стану [8], однак на цьому реалізація повноважень останніх не закінчується.

Разом із формами та методами здійснення контролю, застосованими інститутами громадянського суспільства, виникають ще й нові напрями діяльності, що реалізуються сумісно. Як зауважують у своїх напрацюваннях Ю. С. Ткаченко [9], М. В. Ковалів [10], В. І. Цимбалюк [11], Л. Л. Приходченко [8] та ін., порядок, форми та методи взаємодії органів держави та інституцій громадянського суспільства постійно зазнають певних змін. Разом із тим, ґрунтовних досліджень, спрямованих на визначення ролі, сучасних форм і методів, що застосовуються інститутами громадянського суспільства задля реалізації правоохоронної функції на сучасному етапі державного розвитку у теорії адміністративно-правової науки поки що здійснено не було. Результати аналізу зарубіжних публікацій також засвідчують, що досвід країн, розташованих у «гарячих точках» світу, може надати лише приблизне уявлення про особливості вирішення даної проблематики, однак жоден не може відповідати потребам України та вирішувати їх повною мірою.

Мета статті. Метою цієї статті є визначення ролі та форм взаємодії вітчизняних інститутів громадянського суспільства з органами сектору безпеки та оборони у контексті реалізації правоохоронної функції.

Виклад основного матеріалу. Одним із фундаментальних завдань держави є утвердження прав і свобод людини та громадянина на законодавчому рівні, а пов'язаними із ним – закріплення гарантій їх реалізації, розроблення дієвих механізмів їх охорони, захисту та відновлення тих, що були порушені. Задля забезпечення виконання покладених на державу завдань вона визначає відповідні гарантії захисту прав і свобод людини, що знаходять своє втілення у нормах законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Ефективне вирішення окреслених завдань обумовлює не лише формально-юридичне закріплення гарантій захисту прав людини на законодавчому рівні, але й створення ефективно функціонуючого сектору безпеки й оборони, залучення до виконання цих завдань ще й недержавних інституцій, діяльність

яких пов'язана або безпосередньо спрямована на забезпечення, охорону та захист прав і свобод людини та громадянина від протиправних посягань як з боку юридичних і фізичних осіб, так і з боку представників держави, зокрема високопоставлених чиновників, державних службовців тощо.

На сучасному етапі державного розвитку України, влада вживає різноманітні заходи, спрямовані на забезпечення ефективного функціонування сектору оборони та безпеки. Це своєю чергою зумовлює потребу періодичного перегляду їхніх повноважень та оцінки діяльності, з метою визначення способів і моделей оптимальної розстановки сил і засобів, формулювання оптимальних рекомендацій щодо вдосконалення їхньої практичної діяльності, на підставі аналізу особливостей діяльності цих органів тощо.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» сектор безпеки і оборони представлений системою органів державної влади, Збройних Сил України, військових формувань, утворених відповідно до положень чинного законодавства, правоохоронних і розвідувальних органів, а також державних органів спеціального призначення, уповноважених на реалізацію правоохоронних функцій, сил цивільного захисту, структур оборонно-промислового комплексу України, у тому числі й громадян і громадських об'єднань, залучених до забезпечення національної безпеки України на добровільних засадах. Ним же визначено, що діяльність перерахованих суб'єктів перебуває під демократичним цивільним контролем і спрямована на захист від загроз національних інтересів України [12].

Під силами безпеки законодавцем розуміються правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту й інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України [12]. З наведених визначень очевидним є те, що правоохоронним органам відводиться досить вагома роль у забезпеченні як безпеки, так і оборони. Водночас додатково законодавцем виокремлена і правоохоронна функція, яка належить до однієї з самостійних функцій держави, що здійснюється в межах судової, законодавчої та виконавчої влади [13, с. 103].

Щодо безпосереднього визначення тих органів, які можуть бути віднесені до категорії правоохоронних, варто зауважити, що система правоохоронних органів становить органічну складову частину суспільства, продукт його діяльності, відтворення менталітету і рівня цивілізаційного розвитку [1, с. 69]. Загальною ознакою, за якою певний орган може бути віднесено до цієї категорії є завдання, на виконання якого спрямована його професійна діяльність, яким як ми вже зазначали, є охорона, захист і відновлення порушених прав і законних інтересів людини та громадянина. Саме такий напрям – є основним у діяльності правоохоронних органів і відображений у тексті Конституції і законів України, а також інших європейських держав [1, с. 70-71] та цілком відтворює й основний напрям їх діяльності.

Правоохоронна функція притаманна власне державі і її самостійна реалізація інститутами громадянського суспільства неможлива. Це відбувається лише у взаємодії зі згаданими органами. При цьому важливо брати до уваги, що на відміну від органів державної влади, які на підставі положень статті 19 Конституції України зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень

та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України [14], діяльність інституцій громадянського суспільства може відбуватися у будь-яких формах і методах, за виключенням тих, що прямо заборонені законом.

Наразі в законодавство України внесені зміни у порядок припинення діяльності деяких інститутів громадянського суспільства. Виходячи з фактичних реалій, у яких перебуває наша держава, цілком обґрунтовано є заборона діяльності тих організацій, установ, об'єднань громадян (структур громадянського суспільства), що спрямована на «ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, пропаганду комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки, порушення рівноправності громадян залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками; поширення відомостей, що містять виправдання, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України ...; пропаганду російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну» [3]. Також за рішенням суду має бути припинено діяльність організацій, керівники або уповноважені представники яких засуджені за вчинення злочину проти основ національної безпеки. Це забезпечується положеннями Законів України «Про громадські об'єднання» [3], «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» [15], «Про свободу совісті та релігійні організації» [16]. Таким чином, незалежно від організаційної форми, у випадку підтвердження факту спрямованості діяльності останньої в окреслених напрямках, вона підлягає припиненню, незалежно від наявності будь-яких інших обставин.

Реалізація правоохоронної функції відбувається у певних формах. Ця категорія у теорії адміністративного права вживається для позначення зовнішнього вираження діяльності, меж конкретних управлінських дій, що здійснюються безпосередньо суб'єктами управління, як зовнішній практичний вияв державно-управлінської діяльності. Виходячи з викладеного, слід констатувати, що форму діяльності здебільшого розуміють як атрибут відносин, яким притаманний управлінський характер. У контексті діяльності інститутів громадянського суспільства загальноприйнятим є виокремлення поняття форм взаємодії інститутів громадянського суспільства й органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо.

Залежно від факту регламентації актами чинного законодавства тих чи інших способів і методів, що застосовуються правоохоронними органами й інститутами громадянського суспільства, виокремлюють правові та неправові форми взаємодії останніх.

До правових форм взаємодії інститутів громадянського суспільства з інститутами держави О. М. Семьоркіна відносить: 1) участь інститутів громадянського суспільства у нормотворчій діяльності держави шляхом

залучення їх представників до розроблення й обговорення проектів нормативно-правових актів; 2) залучення представників інститутів громадянського суспільства до здійснення правозастосовної діяльності держави шляхом наділення останніх додатковими повноваженнями; 3) участь у правоохоронній діяльності держави і полягає у таких повноваженнях: право складати протоколи про адміністративні правопорушення; участь інститутів громадянського суспільства у діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення охорони громадського порядку; реалізації права вживати спільно з працівниками поліції заходів щодо припинення адміністративних правопорушень і злочинів; участі вказаних інститутів спільно з органами Державної прикордонної служби України в охороні державного кордону [17]. Подібні форми виокремлюють і вітчизняні вчені [18, с. 4-5; 19]. Виходячи з викладеного, можна зробити висновок, що реалізація правоохоронної функції у правовій формі гарантує можливість проведення суб'єктами взаємодії комплексу заходів, передбачених положеннями чинного законодавства, за результатом чого настає певний результат, наповнений юридичним змістом, який спричиняє настання юридично значимих наслідків. Слушно відзначають М. П. Гурковський і С. С. Єсімов, що проявами цієї форми є укладення двосторонніх актів, здійснення спільних правозастосовних актів щодо третіх осіб [20, с. 125].

Непоодинокую є взаємодія інститутів громадянського суспільства й правоохоронних органів у неправовій формі. Її наявність зумовлена відсутністю положень, що врегульовували б їхню сумісну діяльність. Більш активно на сучасному етапі розвитку Української держави та суспільства вступають у взаємодію інститути громадянського суспільства з інститутами держави у неправові форми, що відбувається в умовах відсічі збройної агресії супротивника. Адже перед суспільством і правоохоронними органами виникають нові завдання та постають складні виклики, що вимагають використання та залучення до цієї діяльності, з метою забезпечення її ефективного провадження, інститутів громадянського суспільства, організованості у невідкладності комплексу певних подій.

Взаємодія інститутів громадянського суспільства й інститутів держави у контексті реалізації правоохоронної функції може набувати й інших форм. Так, Л. А. Мельник до перспективних форм взаємодії держави і громадянського суспільства відносить: 1) взаємодопомогу держави і громадянського суспільства в правовій формі; 2) участь громадянського суспільства в здійсненні державної влади шляхом впливу на неї через засоби масової інформації; 3) співпрацю громадянського суспільства і держави по адаптації до реальних умов різних форм власності, включаючи приватну власність на землю; 4) співпраця інститутів громадянського суспільства і державної влади у вирішенні внутрідержавних соціальних і культурних проблем: охорона довкілля, розвиток науки, охорона здоров'я, освіта, культура тощо [18, с. 5].

Щодо сил оборони, то тут інститути громадянського суспільства вступають у взаємодію у формі надання різних видів допомоги, зокрема: 1) матеріально-технічної і продовольчої допомоги; 2) організації каналів обміну військовополонених; 3) здійснення інформаційного спротиву; 4) різноманітної медичної та реабілітаційної допомоги українським військовим; 5) збір і

документування фактів воєнних злочинів, учинених окупантами на території України; 6) пошуку зниклих безвісти людей [21, с. 25-26]. Ця позиція є цілком слушною. З моменту повномасштабного вторгнення досить вагомим зусиллям об'єднання громадян вживають задля евакуації населення з зони ведення активних бойових дій, тимчасово окупованих територій. З цією метою такі організації активно використовують соціальні мережі, у яких вони отримують інформацію не тільки від осіб, які безпосередньо потребують такої допомоги, але й залучають громадян до поширення запитів про надання матеріально-технічної допомоги, необхідної задля виконання таких дій. Активізована діяльність останніх і в пошуку безвісно зниклих цивільних громадян і військових, а також уживаються заходи щодо пошуку полонених та їх подальшого звільнення.

Викладене засвідчує проактивний підхід інститутів громадянського суспільства до реалізації правоохоронної функції та, в цілому, забезпечення формування безпекового середовища. У зв'язку з чим, виникає актуальне питання про те, чи потребують нормативної регламентації нові види діяльності – взаємодії, яким чином їх може бути врегульовано, шляхом реалізації яких методів вона відбувається.

Висновки і пропозиції. Інститути громадянського суспільства України в сучасних умовах досить часто вступають у взаємодію з сектором безпеки й оборони. Це відбувається й у контексті реалізації правоохоронної функції, адже громадськість, зокрема й інститути громадянського суспільства, наразі усвідомлюють свою вагомую роль та значимість ужитих ними заходів для формування безпекового середовища в державі. Певною мірою сприяло консолідації зусиль інститутів держави та громадянського суспільства повномасштабне протиправне збройне вторгнення на суверенну територію України, водночас це зумовило і відшукання та формування нових альтернативних форм їхньої взаємодії.

Типовою є класифікація форм взаємодії інститутів громадянського суспільства та органів сектору безпеки й оборони за підставою їхньої правової регламентації на правові та неправові. Серед правових форм можуть бути виокремлені: участь в обговоренні нормативно-правових актів, що стосуються прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина; реалізація окремих повноважень та деяких видів діяльності, що стосується забезпечення, охорони та відновлення згаданих прав, свобод та інтересів. Неправовими формами взаємодії залишається діяльність, що пов'язана та спрямована на забезпечення матеріально-технічних і соціальних потреб сектору безпеки та оборони та яка не тягне за собою настання юридично значимих наслідків.

Список використаної літератури

1. Білас А. І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Львів, 2016. 227 с.
2. Безпалова О. І. Адміністративно-правовий механізм реалізації правоохоронної функції держави: Монографія. Харків: ХНУВС, 2014. 544 с.
3. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>.
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19>.

5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
6. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15>.
7. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text>.
8. Приходченко Л. Л. Особливості здійснення громадського контролю під час воєнного стану в Україні: інформаційно-комунікаційна взаємодія. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 6 (12). С. 234-245. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-234-245](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-234-245).
9. Ткаченко Ю. С. Взаємодія інституцій громадянського суспільства з органами публічної адміністрації. Правовий часопис Донбасу. 2019. № 4 (69). С. 65-69. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-69-4-65-69>.
10. Ковалів М. В. Взаємодія поліції та інститутів громадянського суспільства. Соціально-правові студії. 2021. № 2 (12). С. 79-85. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-2-79-85>.
11. Цимбалюк В. І. Взаємодія органів влади з інститутами громадянського суспільства: специфіка в умовах воєнного стану. Юридичний вісник. 2023. № 1 (66). С. 45-54. DOI: [10.18372/2307-9061.66.17416](https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17416).
12. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
13. Дудченко О. Ю. Правоохоронна функція як одна з форм реалізації державної влади. Правова позиція. 2019. № 3 (24). С. 102-108. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-3-102-108>.
14. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
15. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності: Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1045-14>.
16. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12>.
17. Семьоркіна О. М. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_33679.
18. Мельник Л. А. Взаємодія держави та інститутів громадянського суспільства: основні поняття, проблеми та стратегічні напрями. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 2. С. 1-8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.2.28>.
19. Матійчук А. В. Самоорганізація громадянського суспільства як чинник демократичної модернізації політичної системи України: дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2016. 212 с.
20. Гурковський М. П., Єсімов С. С. Адміністративно-правові форми та методи взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2018. № 4. С. 121-133.
21. Про стан розвитку громадянського суспільства України в 2021 році та його зміни на початку 2022 року: матер. щоріч. доп. В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан та ін.; заг. ред. Ю. Каплан. Київ: НІСД, 2022. 56 с.

References

1. Bilas, A. I. (2016) Law-enforcement activity of EU Member States: comparative theoretic research). Candidate thesis. Lviv: Lviv Polytechnic National University of Ministry of Education and Science of Ukraine [in Ukrainian].
2. Bezpalova, O. I. (2014). Administrative and legal mechanism of implementing the law enforcement function of the state: a monograph. Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine on Public Associations No 4572-VI (2012, March 22). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (access date: 10.08.2023) [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine on Preventing and Countering Domestic Violence No. 2229-VIII (2017, December 7). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2229-19> [in Ukrainian].
5. Law of Ukraine on Prevention of Corruption No. 1700-VII (2014, October 14). URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> [in Ukrainian].
6. Law of Ukraine on the Fight against Terrorism: Law of Ukraine dated March 20, 2003 No. 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15> [in Ukrainian].
 7. Law of Ukraine on Combating Human Trafficking No. 3739-VI (2011, September 20). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17#Text> [in Ukrainian].
 8. Prykhodchenko, L. L. (2023). Features of execution of public control during marital state in Ukraine: information and communication interaction. *Current issues in modern science*, 6 (12), 234-245. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6\(12\)-234-245](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-6(12)-234-245) [in Ukrainian].
 9. Tkachenko, Yu. S. (2019). Interaction of civil society institutions with public administration bodies. *Law Journal of Donbass*, 4 (69), 65-69. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2019-69-4-65-69> [in Ukrainian].
 10. Kovaliv, M. V. (2021). Interaction between the Police and Civil Society Institutions. *Social and Legal Studies*, 4 (2), 79-85. DOI: <https://doi.org/10.32518/2617-4162-2021-2-79-85> [in Ukrainian].
 11. Tsybaliuk, V. I. (2023). Interaction of authorities with civil society institutions: specifics in conditions of martial law. *Law Herald*, 1 (66), 45-54. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.66.17416> [in Ukrainian].
 12. Law of Ukraine on the National Security of Ukraine No. 2469-VIII (2018, June 21). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
 13. Dudchenko, A. Yu. (2019). Law enforcement function as one of the forms of state power realization. *Legal Position*, 3(24), 102-108. DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-3-102-108> [in Ukrainian].
 14. The Constitution of Ukraine (1996, June 28). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (access date: 01.05.2023) [in Ukrainian].
 15. Law of Ukraine on Trade Unions, Their Rights and Guarantees of Activity No 1045-XIV (1999, September 15). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1045-14> (access date: 10.08.2023) [in Ukrainian].
 16. Law of Ukraine on Freedom of Conscience and Religious Organizations No 987-XII (1991, April 13). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12> (access date: 10.08.2023) [in Ukrainian].
 17. Semyorkina, O. M. Interaction of the state and institutions of civil society. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_33679 [in Ukrainian].
 18. Melnyk, L. A. (2019). Interaction of the state and civil society institutions: main concepts, problems and strategic directions. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, 2, 1-8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.2.28> [in Ukrainian].
 19. Matijchuk, A. V. (2016). Self-organization of civil society as a factor of democratic modernization of the political system of Ukraine. Abstract of Ph.D. dissertation. Ivano-Frankivsk: Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk [in Ukrainian].
 20. Hurkovskyi, M. P., & Yesimov, S. S. (2018). Administrative and legal forms and methods of interaction between the police and civil society institutions. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. The series is legal*, 4, 121-133 [in Ukrainian].
 21. On the state of development of civil society of Ukraine in 2021 and its changes at the beginning of 2022: mater. every year add. (2022). V. Potapenko, Yu. Tyshchenko, Yu. Kaplan, etc.; general ed. Yu. Kaplan. Kyiv: NISD [in Ukrainian].

Стаття надійшла 18.08.2023 р.

V. V. Pylyp, Candidate of Juridical Sciences
Uzhhorod National University
the Department of Administrative, Financial and Information Law
Narodna Square, 3, Uzhhorod, 88000, Ukraine
e-mail: victoria.pylyp@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6483-0749>

FORMS OF INTERACTION OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS WITH SECURITY AND DEFENSE SECTOR IN THE CONTEXT OF THE IMPLEMENTATION OF THE LAW ENFORCEMENT FUNCTION

Summary

The activities of civil society institutions became important in the conditions of martial law. Proactive citizens use all legally permissible means to restore the disturbed security environment and repel the armed aggression of the aggressor country. Today, civil society institutions also play an important role in the implementation of the law enforcement function of the state. This, first, consists in the protection, protection and restoration of violated rights and freedoms, as well as the legitimate interests of a person and a citizen. Therefore, the task of solving many scientific problems is now updated. This also applies to such a task as determining the role of formalized structures of civil society in implementing the law enforcement function of the state under modern conditions, determining the forms and methods used by them.

Based on the results of the study, it was determined that a whole complex of bodies, on which, among other things, the implementation of the law enforcement function also relies, represents the defense and security sector. It is emphasized that the active consolidation of the efforts of state institutions, in particular the security and defense sector and civil society, is due to the full-scale invasion of the aggressor country. It was determined that in order to assert and protect the rights and freedoms of a person and a citizen, the mentioned subjects quite often enter into legal forms of interaction that lead to the occurrence of legal consequences. Illegal forms of interaction between the security and defense sector and civil society institutions are no less common. It was determined that non-legal forms of interaction should be understood as activities related to and aimed at ensuring the material, technical and social needs of the security and defense sector and which do not entail the occurrence of legally significant consequences.

Keywords: civil society, security and defense sector, law enforcement function, form, interaction, law enforcement body.